

ORDNING FOR SØRGEUDSTJENESTE

Gudstjeneste ved katastrofer

Fastsatt av Kirkemøtet 1991 som Tillegg til Gudstjenestebok for Den norske kirke I/II

© Verbum 1993

1. Ordningen skal primært være til bruk ved katastrofer og store ulykker med tap av menneskeliv. Den brukes kort tid etter at katastrofen/ulykken er blitt allment kjent. Med tilpasninger kan ordningen også brukes ved mer varige krisetilstander som kaller på menighetens oppmerksomhet.
Gudstjenesten finner sted i kirken
 - a. på ulykkesstedet,
 - b. der berørte samles,
 - c. der berørte bor,
 - d. i de menigheter som i den aktuelle situasjon vil samles i deltakelse og forbønn.
2. Gudstjenesteordningen er veiledende. Hvilke ledd som skal brukes, avpasses etter anledningen. Bønnene kan utformes med henblikk på den gitte situasjon. Gudstjenestens gang bør i hvert konkret tilfelle foreligge i en enkel trykksak, med både tekster, salmer og bønner.
3. Liturgen, og de som ellers skal delta, holder seg til de opplysninger om katastrofen som er offisielt bekreftet.
4. Kirken bør være åpen i god tid før gudstjenesten. Likeledes bør det gis anledning for dem som ønsker det, til å få være i kirken etter at gudstjenesten er slutt. Tidsrammene i denne forbindelse kan bekjentgjøres på forhånd og nevnes i det trykte programmet. Det bør være lett å finne prester/sjelesørgere å samtale med i kirken både før og etter gudstjenesten.
5. I forberedelsen av gudstjenesten må det tas hensyn til at de forulykkede også kan ha annen bakgrunn enn Den norske kirke.
6. I koret kan det på høvelig plass være oppsatt/utlagt særskilte sorgsymboler (f. eks. blomsterkors eller hjerter) som de pårørende kan ta med hjem. Det tas her hensyn til de forulykkedes og pårørendes livssyn og religiøse bakgrunn, men bruken av slike symboler må ikke bryte med samlingens karakter av kristen gudstjeneste.
7. Sorgsymboler og æresbevisninger må, i likhet med salmer, sanger og eventuelt dikt, på forhånd godkjennes av hovedansvarlig prest. Alt musikkstoff må på forhånd godkjennes av organisten.
8. En halv time før gudstjenesten ringes det i fem minutter med kirkeklokken. Senere ringes det ti minutter før gudstjenestens begynnelse, hvorav de siste fem minutter ved klemting med samme klokke. Ved gudstjenestens slutt slås tre ganger tre slag.
9. De gudstjenestebesøkende kan tas imot i våpenhuset av liturgen og andre medvirkende. Med unntak av eventuelle representanter for kongehuset finner og forlater offisielle gjester selv sine plasser.
10. Gudstjenesten forrettes av prest/prester og diakon eller kirkelig medarbeider som står sentralt i hjelpearbeidet, eller tilhører den lokale menighet. Der det ligger til rette for det, kan biskop eller prost holde prekenen, eventuelt også lede forbønnen og lyse velsignelsen.
11. Gudstjenesten kan innledes med en stille prosesjon under preludiet, der de forrettende og eventuelt kor deltar.
12. De som forretter, bærer liturgisk drakt. Den liturgiske farge er fiolett. Messehagel, eventuelt korkåpe, brukes ikke.

13. Etter samråd med organist kan kor eller instrumentalgruppe, sang- eller instrumentalsolist delta. Antall musikkstykker begrenses til ett på de anviste steder i ordningen. Så langt det er mulig, bør koret plasseres slik at det ikke hindrer fri sikt til alteret. Korets opptreden må være så diskret som mulig.
14. Eventuell mediedekning må skje diskret, og uten fokusering på de pårørende.

1 Inngang

Liturger og eventuelt kor kan gå inn i stille prosesjon. I forbindelse med eller i stedet for preludium kan det synges en salme. Alternativt kan det også fremføres egnet instrumentale eller vokalmusikk.

2 Intimasjon

Fra lesepulten sier liturgen eller en av de øvrige medvirkende noen ord om anledningen, og om hvem som er tilstede.

Menigheten inviteres til

- å være sammen i smerten og sorgen,
- å la tankene gå til de forulykkede (savnede),
- å rope til Gud i smerten,
- å be Gud om styrke og trøst.

3 Klagebønn

Fra lesepulten innbyr liturgen til klagebønn, med et av følgende eller lignende ord:

Enten A

Våre ord blir fattige i møtet med det ufattelige. La oss derfor hente ord fra Bibelen til vår klage og bønn.

Eller B

Gud er ikke langt borte fra noen av oss. La oss derfor her i Guds hus åpne våre hjerter, og klage vår nød for ham.

Eller C

Guds ord sier: Herren er nær hos alle som kaller på ham, hos dem som har et nedbrutt hjerte.

Salme 145, 18 og 34, 19

Klagebønnen kan deretter innledes slik:

L La oss vende oss til Gud med vårt klagerop.

Liturgen kneler på alterringen under klagebønnen.

Fra det dype roper jeg til deg, Herre.

Herre, hør min røst!

Vend øret til når jeg trygler og ber.

Herre, lytt til mitt rop.

Vær ikke taus når jeg gråter!

Salme 130, 1-2 og 39, 13 a

Vær meg nådig, Herre, for jeg er i nød!

Mitt øye sløves av bitter sorg,

ja, også min sjel og min kropp.

Salme 31, 10

Jeg er som en død blant døde.

Salme 88, 6

I dag må jeg klage bittert.

Job 23, 2

Jeg håpet på lykke,
men ulykken kom,
jeg ventet på lys,
men det ble mørke.

Det bruser i mitt indre,
jeg blir ikke rolig,
ulykkesdager har møtt meg.

Job 30, 26-27

Øynene mine forgår av gråt.

Klag 2, 11

Vi vet ikke hva vi skal gjøre;
men våre øyne er vendt mot deg.

2 Krøn 20, 12

Klagebønnen fortsetter med en av de følgende eller en annen lignende bønn formet for anledningen:

Enten A

Herre, i vår ulykke er vi kommet til ditt hus med vår klage og vår bønn.
Vær oss nær i vår smerte.
Vend øret til våre rop. Amen.

Eller B

Herre, vi er kommet til ditt hus med vår klage og vår bønn.

Vi roper til deg om det ufattelige som er skjedd:
Hvorfor, Herre? Hvorfor?
Vi kjenner avmakt og fortvilelse.

Se våre tårer!
Hør våre rop!
Lytt til vår klage!

*Klagebønnen kan avsluttes med et Kyrie.
Etter bønnen går liturgen tilbake til sin plass i koret.*

4 Salme

I tillegg til eller i stedet for salmen kan det her om ønskelig fremføres solosang eller korsang.

5 Hilsen

En offisiell representant eller en representant for dem som er berørt av det som er skjedd, kan her bringe en kort hilsen.

6 Navneopplesning

Fra lesepulten kan en annen av de medvirkende innlede eventuell navneopplesning med følgende eller lignende ord:

La oss reise oss og høre navnene på dem som vi i dag savner.

De forulykkedes (og savnedes) navn (eventuelt også alder og bosted) leses tydelig. Forsamlingen kan stå under navneopplesningen, som avsluttes med:

Fred være med deres minne.

7 Musikk

Det kan her fremføres vokal- eller instrumentalmusikk av meditativ karakter. Eventuelt kan det leses en salme eller et dikt som passer i sammenheng.

8 Tekstlesning og tale

9 Salme

10 Lystenning

En av de medvirkende sier:

Når vi nå skal be, la oss tenne lys som tegn på at Kristus, verdens lys, er nær i vårt mørke.

Ett eller noen få lys, sentralt plassert i kirkens kor, tennes av en av de medvirkende eller av representanter for de pårørende, hvorav gjerne et barn. Lysenes antall skal ikke svare til eventuelt antall forulykkede.

11 Forbønn

Liturgen går for alteret.

Enten A

L vendt mot alteret

Herre Gud, himmelske Far. Vi rekker våre hender fram mot deg. Vi ber om at du må være nær med håp og trøst til alle som er rammet av denne ulykken.

Vi ber særskilt for barn, ektefeller, foreldre og søsken, for familie, venner og andre som står de omkomne (eller de savnede) særlig nær. Vi ber også for kolleger og arbeidskamerater og for alle som nå er tynget av sorg. Gi dem styrke til å bære sorgen og smerten i dag. Gi dem mot til å møte dagene som kommer. Vi ber for hjelpearbeiderne og deres innsats.

Vi takker deg for alle som i disse dagene viser omsorg, og gir av sin tid og sine krefter for å hjelpe. Og vi takker deg for din sønn, Jesus Kristus, som ved sin død og oppstandelse gav oss håpet om det evige liv. Amen.

Eller B

En av de medvirkende går til lesepulten og liturgen går for alteret.

En av de medvirkende, ved lesepulten

La oss be til Gud, vår himmelske Far.

L vendt mot alteret

Himmelske Far! Du kjenner oss alle, og ser vår nød i denne stund. Vi tenker på dem som er revet bort fra oss (og dem som er savnet). Vi tenker på alt vi har delt med dem, og takker deg

for det gode vi bærer med oss videre. La vonde minner bli mildnet i din nåde. Vær oss nær i vårt mørke.

A Herre, hør vår bønn!

En av de medvirkende

La oss be om Guds omsorg for dem som i dag må bære smerte og savn.

L Himmelske Far! Hold din hånd over barn, ektefeller, foreldre og søsken, over familie, venner og andre som står de omkomne (eller de savnede) særlig nær, og som nå tynges av sorg. Til deg kommer vi med våre tårer og vår bekymring, med vår fortvilelse over det gåtefulle. Vær oss nær når vi skal møte dagene som kommer.

A Herre, hør vår bønn!

En av de medvirkende

La oss be for alle som er med på å hjelpe.

L Himmelske Far! Vi takker deg for alle dem som er engasjert med å hjelpe. Vi takker deg for alle som viser omsorg og støtte, og vi ber deg: Gi oss alle din kraft, så vi bærer hverandres byrder og gir hverandre trøst så langt vi evner.

A Herre, hør vår bønn!

En av de medvirkende

La oss be om Guds lys.

L Himmelske Far! Vi takker for at din omsorg ikke tar slutt, selv om vi har vondt for å fatte det nå. La oss se ditt lys i lidelsens mørke. Møt oss, Gud, i din sønn Jesus Kristus, og tenn håp i vår tomhet.

A Herre, hør vår bønn! Amen.

Ved begge alternativene kan liturgen avslutte forbønnen med Amen, og si, vendt mot forsamlingen:

La oss hver for oss tenke på våre kjære, og bære våre tanker fram for Gud.

Etter en tids stillhet avslutter liturgen bønnen med Amen, og fortsetter:

La oss be Herrens bønn.

A Fader vår, du som er i himmelen!

La ditt navn holdes hellig.

La ditt rike komme.

La din vilje skje på jorden som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød.

Forlat oss vår skyld,

som vi òg forlater våre skyldnere.

Led oss ikke inn i fristelse,

men frels oss fra det onde.

For riket er ditt, og makten og æren i evighet.

Amen.

12 Salme

13 Velsignelse

L vendt mot forsamlingen

Ta imot velsignelsen.

Forsamlingen reiser seg.

L Herren velsigne deg og bevare deg,
Herren la sitt ansikt lyse over deg, og være deg nådig,
Herren løfte sitt åsyn på deg, og gi deg fred. +

Etter velsignelsen slås tre ganger tre slag med en av kirkens klokker.